

Beata Pawlas

II Liceum Ogólnokształcące, Rybnik

Jak być dobrym szefem?

Świat w szybkim tempie się zmienia. Wydarzenia polityczne i gospodarcze wywierają ogromny wpływ na stosunki społeczne panujące w Polsce, a zatem także na życie Polaków. Na co dzień nie zwracamy uwagi na to, że rzeczywistość ulega zmianie. Czasami zmiany zachodzą szybko, są widoczne, a czasami długo, i jeśli nie dotyczą nas bezpośrednio, to się nawet nad nimi nie zastanawiamy.

W Polsce po 1989 r. zmienił się ustrój polityczny. Z państwa o gospodarce centralnie planowanej Polska stała się państwem o gospodarce mieszanej, w której bardzo ważną rolę odgrywa wolny rynek. Niestety, polskie społeczeństwo nie zostało na tak wielkie i szybkie zmiany przygotowane. Poważnym problemem nękającym Polaków stało się bezrobocie.

Bezrobocie to zjawisko, które może dotyczyć każdego z nas. Działa ono destrukcyjnie na człowieka. Jeśli trwa dłużej, źle wpływa na psychikę człowieka pozbawionego pracy i obniża standard życia jego rodziny. Bezrobociu często towarzyszą patologie społeczne: przemoc w rodzinie, rozpad rodziny, alkoholizm, narkomania, sekciarstwo, czasami prostytutka. Należy się liczyć z tym, że w miarę postępu naukowo-technicznego będzie ono wzrastać, znalezienie pracy będzie coraz trudniejsze, a wymagania pracodawcy wobec przyszłego pracownika – coraz większe. Zmniejszyć napięcia i złagodzić frustracje społeczne może edukacja społeczeństwa, zwłaszcza młodego pokolenia. Konieczne jest kształcenie postaw przedsiębiorczych. Ważna jest zmiana mentalności Polaków. Powinno się uczyć odnoszenia sukcesu, radzenia sobie z sukcesem, ale również umiejętności przyjmowania porażki i radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Należy sobie zdawać sprawę z tego, że sukces nie trwa wiecznie i tak jak wszystko – przemija. W Polsce w okresie przemian gospodarczych zmienia się rynek pracy i struktura zatrudnienia. Zawody, które kiedyś były popularne, takie jak górnik czy hutnik, dziś odgrywają mniejszą rolę. Zmniejsza się zatrudnienie w rolnictwie. Należy się liczyć ze wzrostem zatrudnienia w sferze usług, np. w bankowości, oświacie, transporcie, łączności, handlu. Niektóre zawody tracą na znaczeniu, a pojawiają się zupełnie nowe, wcześniej nieznanne.

Na rynku pracy zachodzą ogromne zmiany. Od pracownika oczekuje się wiele: wykształcenia, doświadczenia, dyspozycyjności, prezencji, wysokich kwalifikacji. Dzisiaj już nie wystarczy mieć tzw. dobry zawód, aby uchronić się przed bezrobociem. Należy również:

- dobrze znać region, w którym się mieszka;
- obserwować miejscowy rynek pracy;
- rozwijać zainteresowania;
- ustawicznie się kształcić, zdobywać nowe kwalifikacje, zawody;
- mieć pomysł na własną aktywność zawodową, zgodną z predyspozycjami, zainteresowaniami oraz kwalifikacjami;
- być otwartym na ludzi i świat;
- nie bać się zmian, być elastycznym;

- pozytywnie i kreatywnie myśleć;
- mieć poczucie własnej wartości oraz cel – wiedzieć czego się chce.

Aby odnieść sukces zawodowy, należy nieustannie się doskonalić, kształcić, zdobywać nowe kwalifikacje. Ważny jest również rozwój wewnętrzny – rozwijanie w sobie takich cech, jak wytrwałość w dążeniu do celu, wiara w siebie i w to co się robi, umiejętność komunikacji w stosunkach interpersonalnych itd.

Przed 1989 r. w Polsce przeważały duże państwowe przedsiębiorstwa, obecnie panuje tendencja do tworzenia się firm małych i średnich. Na rynku pracy pojawia się coraz więcej firm, a to oznacza, że przybywa osób sprawujących stanowiska kierownicze – szefów. Dziś już nie chodzi tylko o stworzenie firmy (miejsca pracy); należy ją rozwijać, aby utrzymała się na rynku. W gospodarce rynkowej ważna jest konkurencyjność. Aby firma, produkt czy usługa były konkurencyjne, muszą się stawać coraz lepsze.

Niepowodzenia wielu firm wynikają często z:

- nieznamości rynku,
- złego kierowania i zarządzania,
- złego planowania lub braku planowania przedsięwzięć (szukania szybkiego zysku),
- niewłaściwego wykorzystania wiedzy i doświadczenia pracowników.

Pracownicy powinni być świadomi zmian i procesów zachodzących w gospodarce, w otoczeniu. Należy też wyciągać wnioski z przeszłości, obiektywnie oceniać rzeczywistość i optymistycznie patrzeć w przyszłość. Warto spróbować odpowiedzieć na pytania:

- Jak być dobrym szefem?
- Jak postrzegasz samego siebie?
- Jakie cechy chciałbyś/łabyś mieć (aby być dobrym szefem)? Na przykład: profesjonalny, przejmujący się, samodzielny, twardy, szczery, kompetentny, wytrwały, skuteczny, lojalny, kreatywny, bezkompromisowy, agresywny, utalentowany, wnikliwy, poważny, otwarty, lubiany, zdecydowany, wizjonerski, nieśmiały, zabawny, skrupulatny, intelektualista, pilny, drobiazgowy, sumienny, pomocny, wierny, pracowity, ambitny, żartobliwy, niefrasobliwy, wiarygodny, głęboki, inteligentny, dalekowzroczny, pełen zrozumienia.
- Kto zrobił na tobie duże wrażenie podczas pierwszego spotkania?
- Czy o wrażeniu zdecydowała: pozycja, wygląd, mocny uścisk dłoni, dowcip, skłonność do autoironii, urok osobisty?

Oto podział cech charakteru, które okazują się ważne podczas pracy zawodowej i nie tylko:

- Cechy społeczne: ciepły, otwarty, zaangażowany, dowcipny, chłodny, nieprzystępny, nieśmiały, wyważony, ekstrawertyczny, introwertyczny, towarzyski, skryty, przyjazny, ostrożny.
- Cechy biznesowe: kompetentny, wymagający, roztrzepany, bystry, energiczny, dążący do celu, surowy, skuteczny, kreatywny, drobiazgowy, zdecydowany, aktywny.

Szef może prezentować różne postawy: myśliciel, uległy, agresywny, człowiek czynu, trzeźwy, przystępny, pełen zrozumienia, wyrozumiały, pragmatyczny, przyjazny, słaby, serdeczny, skory do współpracy. **Dobry szef** szanuje siebie i innych, jest otwarty na świat, stara się zrozumieć, stwarza dobry zespół, jest otwarty na nową wiedzę, zmiany, umie słuchać, jest otwarty na współpracę.

Szef wchodzi w interakcje z otoczeniem (pracownikami). **Dobry szef** jest nastawiony na drugą osobę, szanuje siebie i drugiego człowieka. Szef, który posługuje się szantażem, jest złym szefem. „Szefowanie” nie może być rozumiane tylko jako własna kariera. Jest to służba. Od szefa oczekuje się odpowiedzialności moralnej za firmę, pracowników i za klientów.

Ciekawe bywa podejście samego szefa do jego pracy. Ważne jest:

- dlaczego chce zarządzać, sprawować władzę;
- sposób bycia (przystępność), wizerunek;
- sposób komunikowania się.

Istotne cechy charakteru szefa:

- samoświadomość;
- empatia;
- dowcip;
- pasja, zainteresowania;
- błyskotliwość (pełen życia, świadomy, tryskający energią, uśmiechnięty, entuzjastyczny, wesoły, dynamiczny);
- właściwa samoocena;
- umiejętność porozumiewania się (mówienia i słuchania).

Umiejętność mówienia jest ważniejsza od umiejętności pisania, ponieważ głos jest znacznie potężniejszym narzędziem niż tekst. Sama modulacja głosu zdradza emocje.

Umiejętność słuchania – gdy słuchasz uważnie, osiągasz dwie korzyści: rozmówca czuje się usatysfakcjonowany, masz więcej czasu na sformułowanie odpowiedzi. Słuchanie w sprawach biznesowych bywa ważniejsze od mówienia.

Planowanie (sukcesu) to pierwszy krok do osiągnięcia celu – trzeba mieć świadomość, że czas jest cenny. Ważna jest również autoprezentacja (nie przesadzaj z ozdobnikami) i komunikacja (ujednociaj formę, buduj krótkie zdania, zachowaj przejrzystość).

Szef może prezentować różne postawy; może być myślicielem, może być uległy, agresywny, bywa człowiekiem czynu, może być trzeźwy, przystępny, pełen zrozumienia, wyrozumiały, pragmatyczny, przyjazny, słaby, serdeczny, skory do współpracy.

Postawy szefów:

- niedowiarek (wszystko sprawdza);
- karierowicz;
- krzykacz;
- despota, tyran;
- biznesmen (załatwia swoje interesy kosztem firmy i pracowników);
- altruista, społecznik (wciąż się poświęca);
- eksperymentator;
- „turysta” (ciągle nieobecny);
- pracuś;
- straszak (wszystkich straszy);
- cykor (wszystkiego i wszystkich się boi);
- męczennik;
- szef klubu rodzinnego.

Psycholog Katarzyna Korpolewska wyróżnia następujące typy polskich szefów: dobry ojciec, gapcio-sierota, kumpel, maszyna zwana komputerem, orzeł (gwiazda), terrorysta.

Strategie dobrego zarządzania, szefowania:

- bądź bezpośredni i otwarty;
- wypowiadaj się krótko i zwięźle;
- zadawaj trudne pytania;
- mów o korzyściach;
- pomyśl o odbiorcy;
- bądź przekonujący;

- słuchaj;
- bądź świadomy – myśl i słuchaj;
- bądź wrażliwy (na inność, inną kulturę, nowe pomysły);
- pozwól mówić innym;
- korzystaj z rad osób bardziej doświadczonych, ekspertów;
- pracuj nad sobą;
- miej własne zainteresowania;
- dbaj o siebie;
- naucz się poprawnie formułować myśli;
- poznaj i stosuj zasady poprawnego komunikowania się;
- szanuj siebie i innych (niezależnie od ich pozycji);
- doceniaj zasady kulturalnego zachowania się;
- pozwól ludziom działać;
- motywuj siebie i innych;
- rozmawiaj!

Ocena zachowań szefa, menedżera dotyczy:

- wyglądu (powierzchnowości) – ładna, przystojny, energiczny;
- osobowości – inteligencja, pewność siebie, dążenie do sukcesu, odwaga, odporność na stres i umiejętność dostosowania się do sytuacji, upór i stanowczość, asertywność;
- umiejętności interpersonalnych – umiejętność mówienia i słuchania, przekonywania, radzenia sobie z trudnymi ludźmi, poczucie taktu i urok osobisty, umiejętność nawiązywania kontaktów z innymi;
- umiejętności zarządzania – przedsiębiorczość, umiejętność planowania i organizowania działalności firmy, stawianie zadań, skuteczne zachęcanie pracowników do ich realizacji i egzekwowanie wyników.

Cechy szefa: kreatywność, inicjatywa, przedsiębiorczość, komunikatywność, asertywność, otwartość, pomysłowość, kompetencja, spostrzegawczość, odpowiedzialność, uczciwość, pracowitość, wytrwałość, konsekwencja, wiarygodność, odwaga i zaangażowanie, odporność na niepowodzenia, pewność siebie i poczucie własnej wartości, zdolność do szybkiego podejmowania decyzji oraz ryzyka, pewność siebie i poczucie własnej wartości, pozytywny wizerunek (osoby, firmy), szacunek do samego siebie i innych, wiara w swoje możliwości, elastyczność, niezależność w myśleniu i działaniu.

Umiejętności szefa: umiejętność rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji, porozumiewania się z innymi i prowadzenia negocjacji, łagodzenia konfliktów, trafnego doboru współpracowników, koordynowania przedsięwzięć o dużym stopniu złożoności, współpracy, a jeśli trzeba – pokierowania pracą zespołu, wytyczenia zadań, planowania, organizowania pracy, motywowania i kontrolowania pracowników. Umiejętność działania w zmieniających się warunkach, dostosowywania się do zmian i nowych wyzwań, wykorzystywania możliwości, inspirowania innych, zachęcania, pobudzania do działania.

Zasady, którymi powinien kierować się szef:

- planuj;
- nieustannie pogłębiaj kwalifikacje, stale ucz się;
- miej cel;
- dokładnie zbadaj rynek;
- obserwuj rynek;
- bądź konsekwentny;
- bądź elastyczny;

- działaj;
 - osiągnij sukces.
Żyłoby się nam lepiej, gdyby wszyscy ludzie umieli:
 - porozumiewać się w sposób otwarty;
 - współpracować, zamiast rywalizować;
 - wspierać się, zamiast ujarzmić;
 - szanować niepowtarzalność jednostek, zamiast starać się je klasyfikować;
 - wykorzystywać władzę do przewodzenia innym i realizowania „tego, co właściwe”, zamiast wymuszać ustępstwa przemocą;
 - w pełni kochać, cenić i szanować siebie i innych;
 - czuć odpowiedzialność za siebie i społeczeństwo;
 - traktować problemy jako wyzwanie i okazję do podejmowania twórczych działań.
- Na zakończenie kilka myśli, które mogą stać się mottem w pracy przyszłych szefów:
- „Przy odpowiedniej motywacji ludzie zdolni są do wielkich rzeczy; wystarczy, że uwierzą w swoje możliwości” (Derek Hatton).
- „Gdybyś słuchał wszystkiego, nie tylko słów, ale także tego, co słowom towarzyszy, uzyskałbyś o wiele pełniejszy obraz sytuacji” (Simon Armon).
- „Kultura to sposób, w jaki ludzie się zachowują, gdy o tym nie myślą” (Michael Angus).
- Słowa są jak drobne w kieszeni; nie jest ważna ich ilość, ale wartość.
- Jaki szef – taka firma.

How to Be a Good Boss

Nowadays, for further and quick development of modern firms, ways of management and hierarchy are needed. Boss has very important role in a company. He/she is the chief who is responsible for planning, organizing and controlling. The boss should be a coordinator and a supplier. The principal is the interest in his/her staff's work because only then he/she will be able to influence the employees.